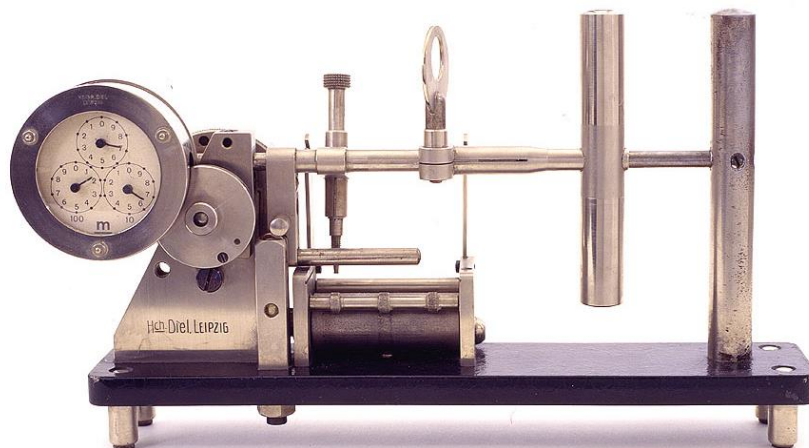

XXV NAUČNI SKUP

EMPIRIJSKA ISTRAŽIVANJA U PSIHOLOGIJI

29 – 31. MART 2019.

FILOZOFSKI FAKULTET, UNIVERZITET U BEOGRADU

INSTITUT ZA PSIHOLOGIJU
LABORATORIJA ZA EKSPERIMENTALNU PSIHOLOGIJU
FILOZOFSKI FAKULTET, UNIVERZITET U BEOGRADU

XXV NAUČNI SKUP

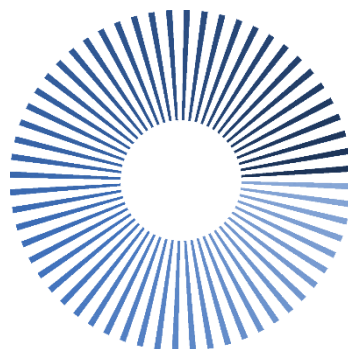
EMPIRIJSKA ISTRAŽIVANJA U PSIHOLOGIJI

29 – 31. MART 2019.

FILOZOFSKI FAKULTET, UNIVERZITET U BEOGRADU

INSTITUT ZA PSIHOLOGIJU

LABORATORIJA ZA EKSPERIMENTALNU PSIHOLOGIJU FILOZOFSKI FAKULTET,
UNIVERZITET U BEOGRADU

BEOGRAD, 2019

UTICAJ PERSPEKTIVE AKTERA I POSMATRAČA NA INDUKOVANJE LAŽNIH
SEĆANJA O DOGAĐAJU

Una Lazić*

Medicinski fakultet, Univerzitet u Beogradu | unalazic123@gmail.com

Ivana Miličić*

Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu

Ksenija Mišić

Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Predrag Nedimović

Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju, Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu

Sećanja predstavljaju više rekonstrukciju nego reprodukciju događaja, što i potvrđuje postojanje brojnih fenomena modifikacije sećanja među kojima su jedan od najistraženijih lažna sećanja. Lažna sećanja su bogata detaljima, emocijama, puna fikcije i netačnih podataka, što olakšava manipulisanje postojećim informacijama. U nizu istraživanja pokazano je da je moguće izazvati sećanje na nepostojeći događaj, kao i da se pomoću sugestivnih pitanja može izvršiti potpuna izmena sećanja (Loftus & Ketchman, 1994; Loftus & Pickrell, 1995). Uprkos tome što su do sada ispitani mnogi faktori koji utiču na pojavu lažnih sećanja, do sada nije ispitivan uticaj perspektive iz koje se posmatra događaj, odnosno da li smo bili akter ili posmatrač događaja sećanja. Nalazi potekli iz oblasti video igara govore o razlikama u percepciji prostora u zavisnosti od perspektive (El Nasr & Yan, 2006). Iz perspektive aktera veći je fokus na centar ekrana, dok je iz perspektive posmatrača fokus i na centru i na okolini. Stoga je cilj našeg istraživanja bio da ispitamo razlike u učestalosti lažnih sećanja vezanih za centar ili okolinu u zavisnosti od perspektive ispitanika. Pretpostavke su bile da će ispitanici koji su sećanje formirali iz ugla aktera biti skloniji lažnim sećanjima vezanim za okolinu. Sa druge strane, kod ispitanika-posmatrača učestalost lažnih sećanja biće jednaka za centar i okolinu.

Dvema grupama od po 15 ispitanika prikazana su dva videa sa istim događajem. Prva grupa gledala je video u kom se radnja prikazivala iz prvog lica (akter), a drugoj grupi je prikazan video iz trećeg lica (posmatrač). Za indukciju lažnih sećanja korišćen je upitnik konstruisan za potrebe ovog istraživanja koji je sadržao 20 pitanja sugestivnog i nesugestivnog tipa vezanih za radnju (centar) i okolinu snimka.

Analiza podataka je pokazala da je značajan nalaz našeg istraživanja glavni efekat faktora centar/okolina ($F(1, 14) = 8.680, p = .011, \eta^2 = .383$), dok nije bilo efekta perspektive posmatranja ($F(1, 14) = 2.464, p = .139, \eta^2 = .150$). Ovaj podatak ukazuje na to da su ispitanici bolje pamtili detalje vezane za centar, bez obzira na perspektivu iz koje su gledali snimak, odnosno posvećivali su više pažnje radnji nego okolini. Takođe, to sugeriše da na učestalost pojave lažnih sećanja ne utiče lice iz kog se ispitanik priseća događaja, već da bitniju ulogu ima pažnja koja se posveti. Uz adekvatnu pažnju vizuelna perspektiva prestaje da ima važnu ulogu u formiranju lažnih sećanja.

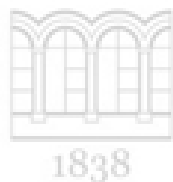
Ključne reči: lažna sećanja, vizuelna perspektiva, centar/okolina, pažnja

* označava jednak doprinos autora

False memories represent memories of an event that has never occurred, and they are usually formed using suggestive questions (Loftus & Ketchman, 1994). The influence of visual perspective (actor or spectator) on false memory formation has not been researched so far. Research has shown that we tend to focus on the event (center) from the actor perspective and

we give equal attention to the event and the surroundings from the spectator perspective (El Nasr & Yan, 2006). The aim of this research was to examine the differences in false memory formation depending on the perspective. In a series of analyses, no difference has been found between the actor and the spectator perspective, while the most false memories were related to the details from the surroundings. The results of our research have shown that the attention paid to the event is more important than the visual perspective in false memory induction.

SPONZORI SKUPA:

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

PROCEEDINGS OF THE XXIV SCIENTIFIC CONFERENCE EMPIRICAL STUDIES IN
PSYCHOLOGY (25; 2019., Beograd)

[Knjiga rezimea] / XXV naučni skup Empirijska istraživanja u psihologiji
29–31. mart 2019., Filozofski fakultet, Univerzitet u Beogradu; [organizatori]

Institut za psihologiju i Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju – 1. Izd –
Beograd: Filozofski fakultet, 2019 – 140 str.

Kor. Nasl. – Knjiga rezimea na srp. i engl. jeziku – elektronsko izdanje

ISBN 978-86-6427-091-5

1. Institut za psihologiju (Beograd)
2. Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju (Beograd)
- a) Psihologija – Empirijska istraživanja – Knjiga rezimea